

Nota
Lier – Paul Krugerstraat 99-109

Diego Gyesbreghs en Natasja Reyns

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Diego Gyesbreghs en Natasja Reyns

Identificatie van de archeologienota waarvan akte genomen is, die het uitgestelde vooronderzoek als maatregel bevatte: 16597

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/51

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.1	Archeologische voorkennis	8
2.2	Onderzoeksopdracht	9
2.2.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	9
2.2.2	Beschrijving geplande werken.....	9
2.2.3	Werkwijze en strategie.....	12
2.3	Assessmentrapport	18
2.3.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment.....	18
2.3.2	Assessment van de vondsten	18
2.3.3	Assessment van stalen	18
2.3.4	Conservatie assessment	18
2.3.5	Assessment van de landschappelijke ligging.....	19
2.3.6	Assessment van sporen	22
2.3.7	Assessment van het onderzochte gebied.....	30
2.3.8	Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek	31
3	Samenvatting.....	33
4	Bibliografie	34
4.1	Publicaties	34
4.2	Websites	34
5	Bijlagen	35
5.1	Archeologische periodes	35
5.2	Plannenlijst	35
5.3	Fotolijst.....	35
5.4	Tekeningenlijst	36
5.5	Dagrapporten	36
5.6	Vondstenlijst.....	37
5.7	Sporenlijst.....	38
5.8	Murenlijst	39

1 Inleiding

De nota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.² Het onderzoek volgt op een archeologienota waaruit de noodzaak van bijkomend archeologisch vooronderzoek bleek.³

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

³ Arckens/De Beenhouwer 2020, 8

2 Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022B344

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Betrokken actoren en specialisten met vermelding van hun rol of functie: Diego Gyesbreghs en Natasja Reyns (veldwerkleider), Jef Kennis en Kasper Dupré (assistent-archeoloog)

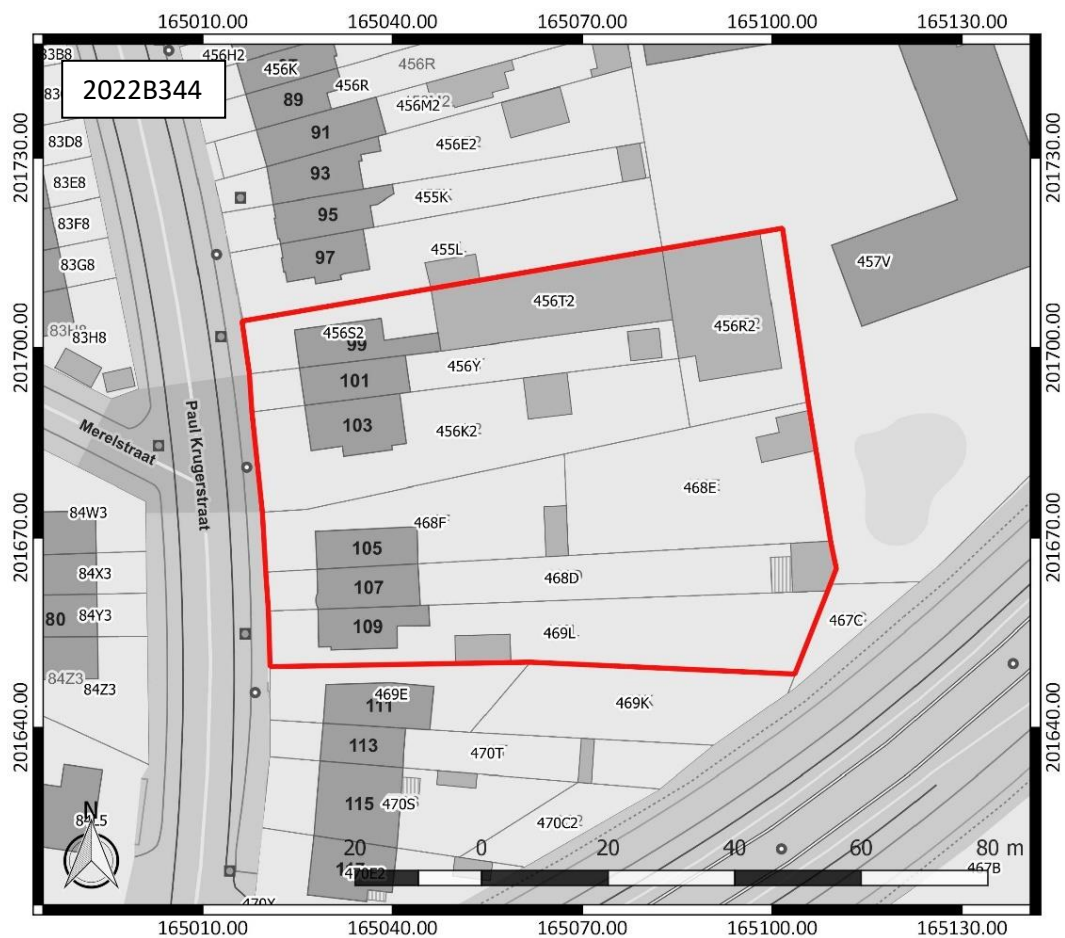
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Lier, Lier, Paul Krugerstraat 99-109

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 165016, 165110
- 201648, 201718

Kadastrale percelen: Lier Afd. 2, Sectie C, 456S2, 456T2, 456Y, 456K2, 456R2, 468F, 468E, 468D, 469L

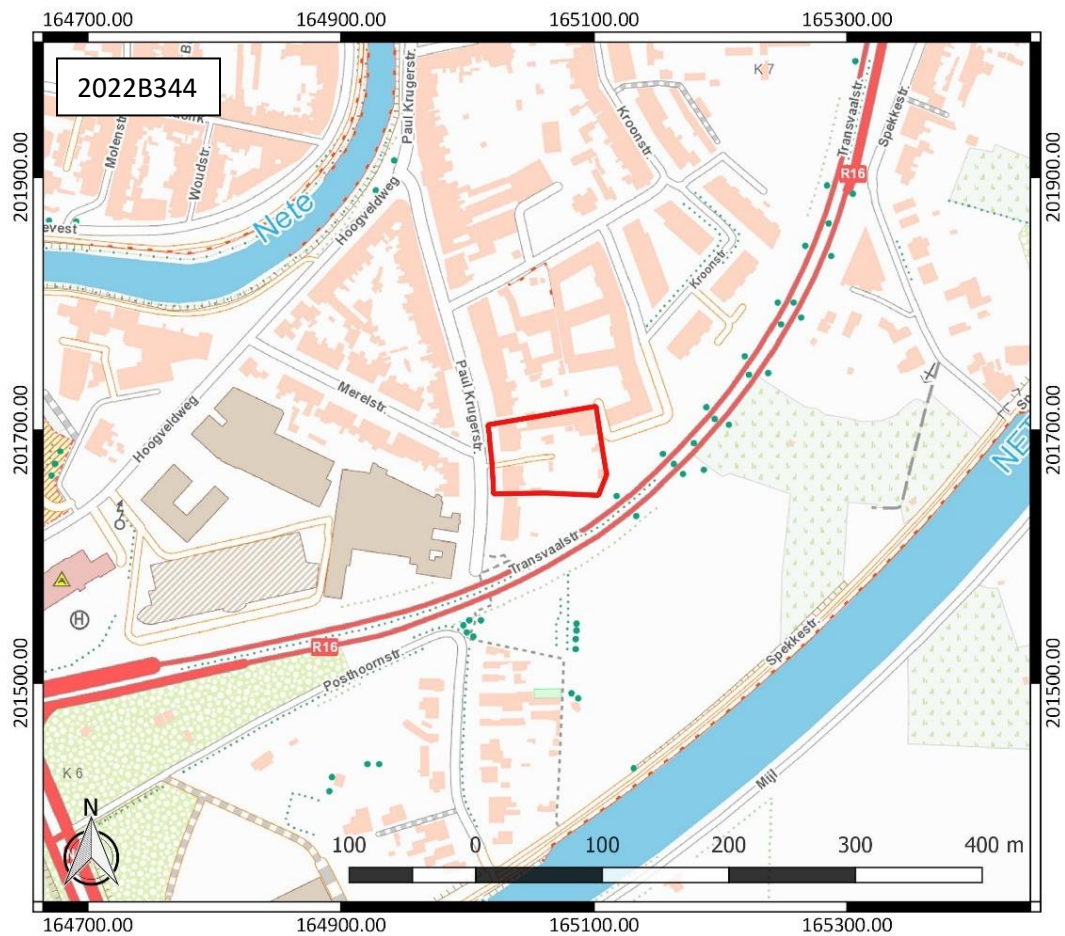
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadaسترplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5488 m²

Topografische kaart:

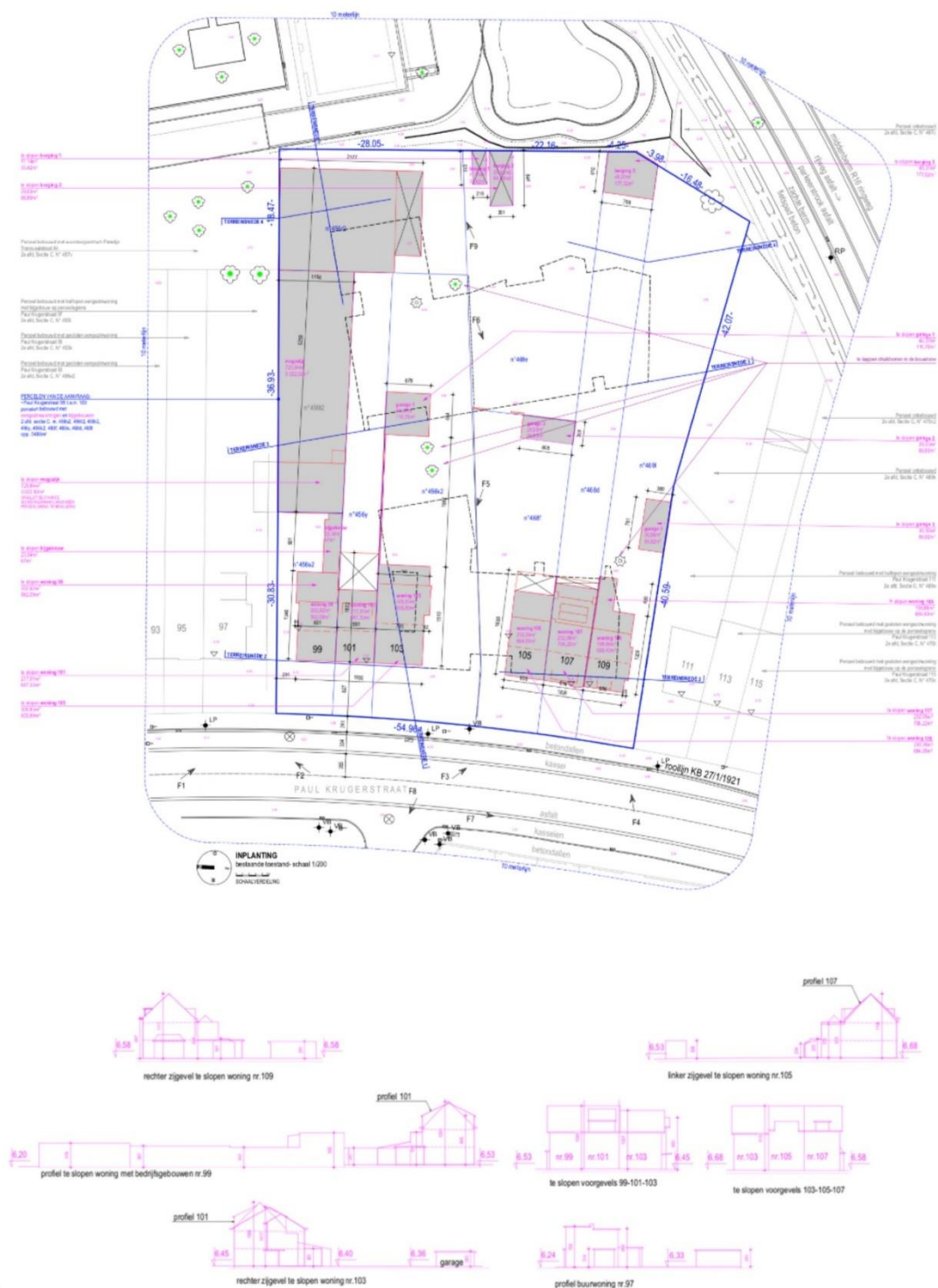

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 18/03/2022 – 31/03/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: proefsleuvenonderzoek, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: voorafgaand aan het onderzoek bevonden er zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied. Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.

Figuur 3: Inplantingsplan bestaande toestand (Arckens/De Beenhouwer 2020, 10)

2.1 Archeologische voorkennis

Een bureauonderzoek (projectcode 2020K1)⁴ werd reeds uitgevoerd. Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Het terrein heeft een gunstige landschappelijke ligging west-oost georiënteerde zandrug in de buurt van de Grote Nete vallei. Daarnaast is het onderzoeksgebied gesitueerd op een overgang van nattere naar drogere zandleemgronden. Deze ligging is een gunstige factor voor het aantreffen van relevante archeologische resten.

Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein werd een goed bewaard bodemarchief verwacht, het was namelijk lang in gebruik als akkerland. Sinds de 20ste eeuw kende het terrein bebouwing. De impact van de 20ste-eeuwse bebouwing is voorlopig onbekend, maar er kan van uitgegaan worden dat de bodem een dusdanige negatieve impact heeft gehad waardoor de kans op een steentijd artefactensite klein is. In de (ruimere) omgeving zijn archeologische vondsten gekend uit de ijzertijd, de Romeinse tijd, de vroege- en de late middeleeuwen. Hiernaast is het onderzoeksgebied net ten oosten van de historische kern van Lier gelegen. Om het potentieel op sporen te onderzoeken werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

⁴ Arckens/De Beenhouwer 2020, 5

2.2 Onderzoeksopdracht

Doel van het proefsleuvenonderzoek is nagaan of er zich archeologische resten bevinden binnen het onderzoeksgebied, om de afweging te kunnen maken wat de versturende impact is van de geplande bodemingreep.

2.2.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Onderzoeksvragen zijn de volgende:

- Zijn er archeologische sporen bewaard en wat is de aard van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten bewaard en wat is de aard van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit en gaafheid van de sporen?
- Zijn er archeologische structuren of spoorassociaties te herkennen?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek?
- In welke periode(n) kunnen de sporen gedateerd worden?
- Zijn er kenmerken die wijzen op de aanwezigheid van permanente of tijdelijke nederzettingen in één of meerdere perioden en wat zijn die kenmerken?
- Zijn er elementen die wijzen op continuïteit of fasering van de nederzettingen of structuren?
- Welke elementen uit het archeologisch ensemble dragen bij tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden of fasen?
- Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning, ...)
- Zijn er sporen van ambachtelijke/agrarische activiteit?
- Strekken de sites zich uit over de grenzen van het onderzoeksgebied?
- Hoe is de oorspronkelijke bodem opgebouwd en hoe is die in de loop van de tijd geëvolueerd (vorming van het akkerdek, erosie...)?
- In welke mate is de bewaring van de sporen en vondsten aangetast en welke processen zijn hiervoor verantwoordelijk?

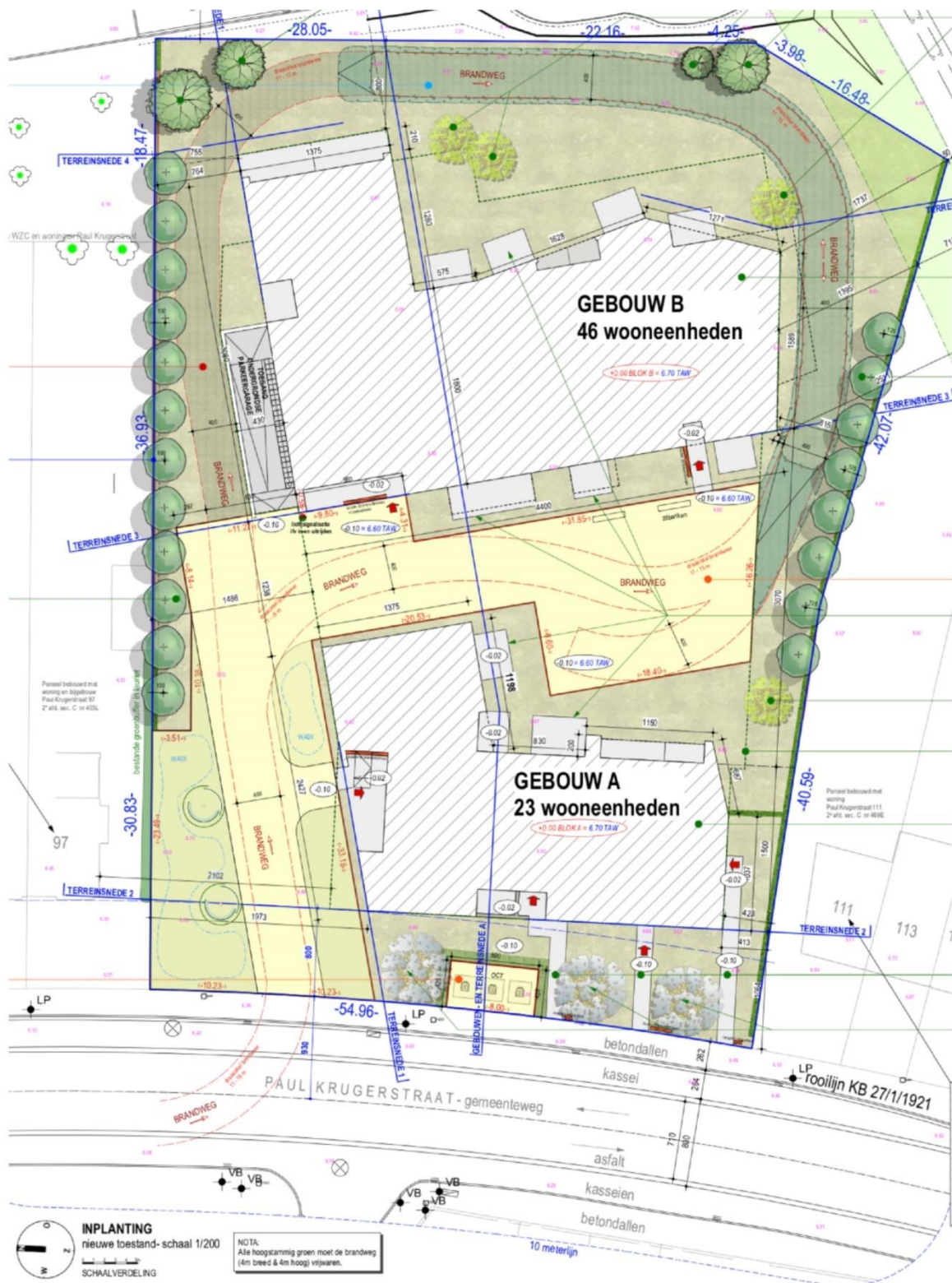
Randvoorwaarden: niet van toepassing.

2.2.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zullen twee bouwblokken gerealiseerd worden die ondergronds met elkaar verbonden worden aan de hand van een kelder. Deze kelder zal plaats bieden voor berging, parkeerplaatsen en een fietsenstalling. De kelder zal een oppervlakte van 2134 m² innemen. Tussen de twee bouwblokken wordt een deel verhard met grasdallen en wordt een deel met groen beplant. De wegenis zal 45 cm diep gefundeerd worden.

Langs de Paul Krugerstraat, ter hoogte van perceelsgrens 456K2 en 468F, zal een ondergrondse voorziening aangebracht worden voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Deze voorziening zal 34 m² beslaan. Ten noorden van de OCT-zone zal een septische put aangelegd worden. Ten zuiden worden drie regenwaterputten aangelegd. Ook ten zuiden van bouwblok A wordt een septische put voorzien. Op het zuidoostelijk deel van het terrein zal een wadi aangelegd worden met een zone voor infiltratie van 409 m² en een zone die aansluit op het openbaar domein van 16 m². Tussen de wadi en bouwblok B worden vijf regenwaterputten en drie septische putten aangelegd die parallel liggen aan de oostelijke perceelsgrens.⁵

⁵ Arckens/De Beenhouwer 2020, 11

Figuur 4: Inplantingsplan nieuwe toestand (Arckens/De Beenhouwer 2020, 12)

Figuur 5: Fundering – kelderplan (Arckens/De Beenhouwer 2020, 13)

Figuur 6: Snede noord-zuid (Arckens/De Beenhouwer 2020, 13)

2.2.3 Werkwijze en strategie

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Het is de meest geschikte onderzoeksmethode om het nodige inzicht te bieden in de aard, de omvang, de bewaringstoestand en het potentieel van het aanwezige bodemarchief. Er werden 8 werkputten (6 proefsleuven en 2 kijkvensters) aangelegd.

Normaal gezien dienden de proefsleuven aangelegd te worden met een noord-zuid oriëntatie. Door tal van obstakels die tijdens de uitvoering van het veldwerk nog op het terrein aanwezig waren, werd echter beslist om de oriëntatie van de proefsleuven aan te passen tot een oostnoordoost-westzuidwest of een westnoordwest-oostzuidoost oriëntatie om een groter percentage van het terrein te kunnen onderzoeken.

Figuur 7: Oorspronkelijk sleuvenplan (Arckens/De Beenhouwer 2020b, 8, fig. 28)

De proefsleuven werden uitsluitend in het oosten van het onderzoeksgebied aangelegd, omdat het westen van het onderzoeksgebied niet vrij was voor onderzoek. Wel konden we vaststellen dat er verschillende kelders aanwezig zijn onder de voormalige bebouwing. De diepte van de kelders ten opzichte van het niveau geregistreerd in de proefsleuven doet besluiten dat de kelders het relevante archeologische niveau verstoord hebben.

Verder dienen we nog te vermelden dat er twee vervuilde zones aanwezig zijn op het terrein.

Het archeologisch niveau bevond zich op een diepte tussen 45 en 100 cm onder het maaiveld of op een hoogte tussen 5,26 en 5,95 m TAW. In totaal werden er 35 sporen geregistreerd.

Figuur 8: Kelders onder de woningen aan de straatzijde

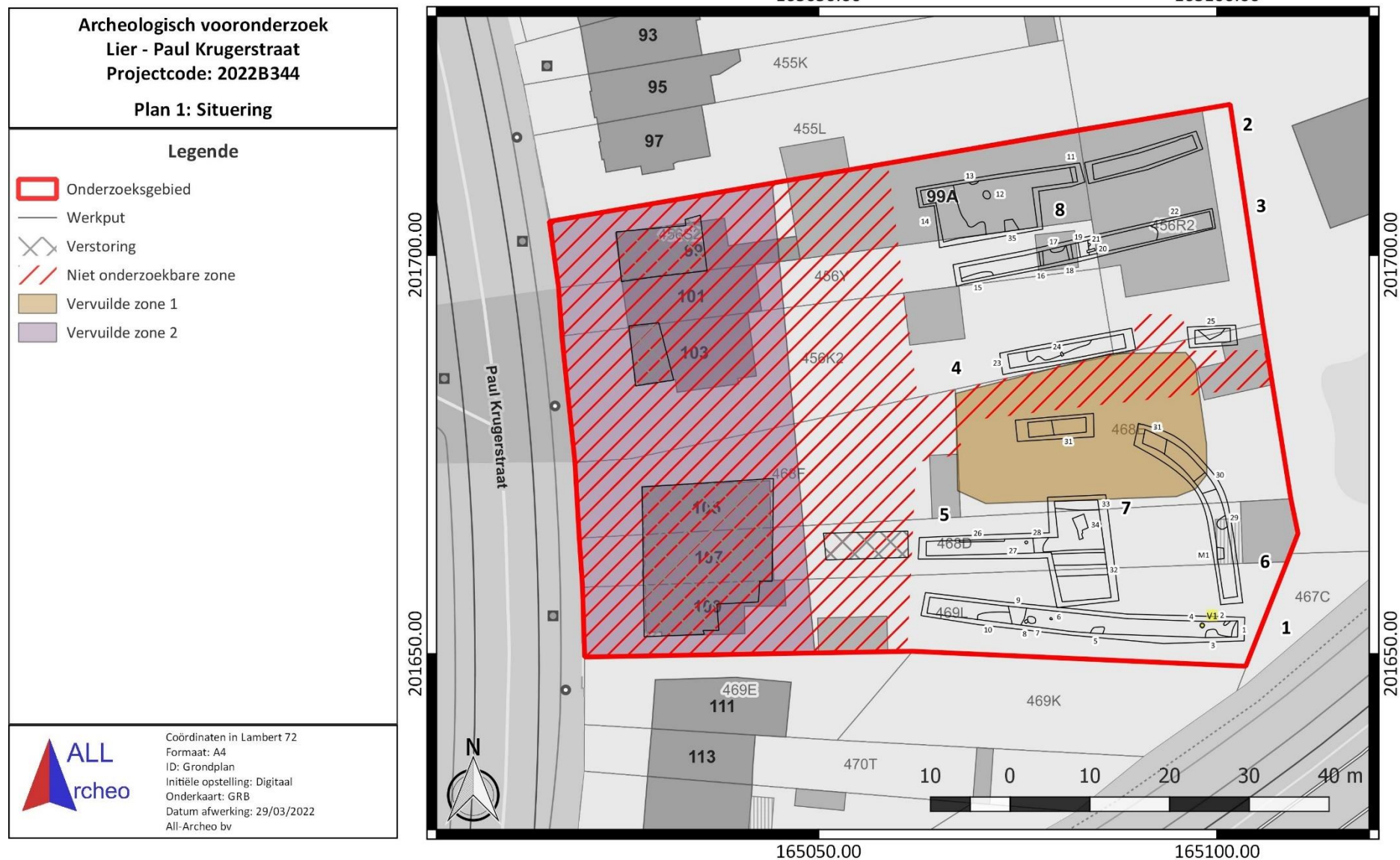

Figuur 9: Niet onderzoekbare zone in het westen van het terrein

Figuur 10: Niet onderzoekbare zone in het westen van het terrein

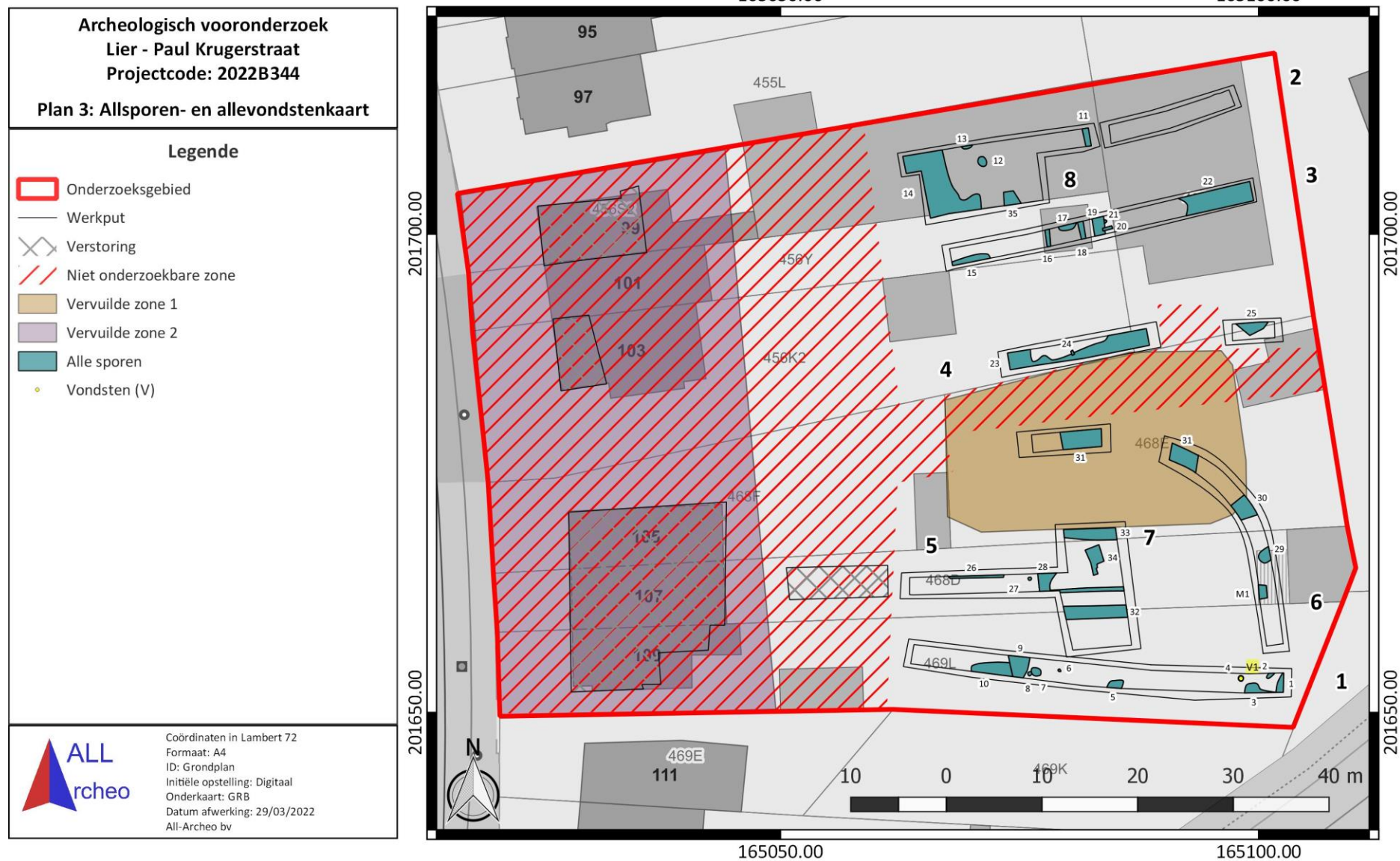
De diepte van het bovenste niveau waarop sporen of vondstenconcentraties aanwezig zijn, werd door de veldwerkleider bepaald op basis van de vraagstelling en onderzoeksdoelen uit het programma van maatregelen. De inplanting van kijkvensters werd bepaald tijdens het veldwerk, bijvoorbeeld in functie van nader onderzoek van aangetroffen archeologische sporen of van zones die 'leeg' leken.

Figuur 11: Situering proefsleuvenonderzoek, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 12: Profielen en hoogtes, weergegeven op het DTM Vlaanderen II 1 m (www.geopunt.be)

Figuur 13: Allsporen- en alle vondstenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3 Assessmentrapport

2.3.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Er werd slechts één vondst aangetroffen tijdens het onderzoek. Het conservatie-assessment werd uitgevoerd door de veldwerkleider. Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienden te worden. Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de plannen, profieltekeningen, foto's en spoorbeschrijvingen.

Door middel van proefsleuven en kijkvensters werd een oppervlakte opengelegd van 461 m². Dit is 8,4 % van de te onderzoeken zone, ondanks de verschillende niet onderzoekbare zones. Verder konden we aantonen dat de bebouwing aan de straatzijde grotendeels onderkelderd is en er het relevante archeologische niveau verstoord heeft. Het tekort aan oppervlakte kan doorgeschoven worden naar een volgende fase, maar in de verdere bespreking van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zullen we aantonen dat het potentieel op kennisvermeerdering in geval van een bijkomende fase in het proefsleuvenonderzoek te gering is.

2.3.2 Assessment van de vondsten

Er werd slechts op één locatie een vondst geregistreerd tijdens het onderzoek. Het betreft een wandfragment Siegburg steengoed, dat te dateren is in de late middeleeuwen. Het werd aangetroffen in S4.

Figuur 14: Foto V1

2.3.3 Assessment van stalen

Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienden te worden. Er is dus geen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig.

2.3.4 Conservatie assessment

De vondst bevindt zich in een goede staat. Indien de vondsten in een stabiele omgeving bewaard worden, is geen bijkomende conservatie nodig.

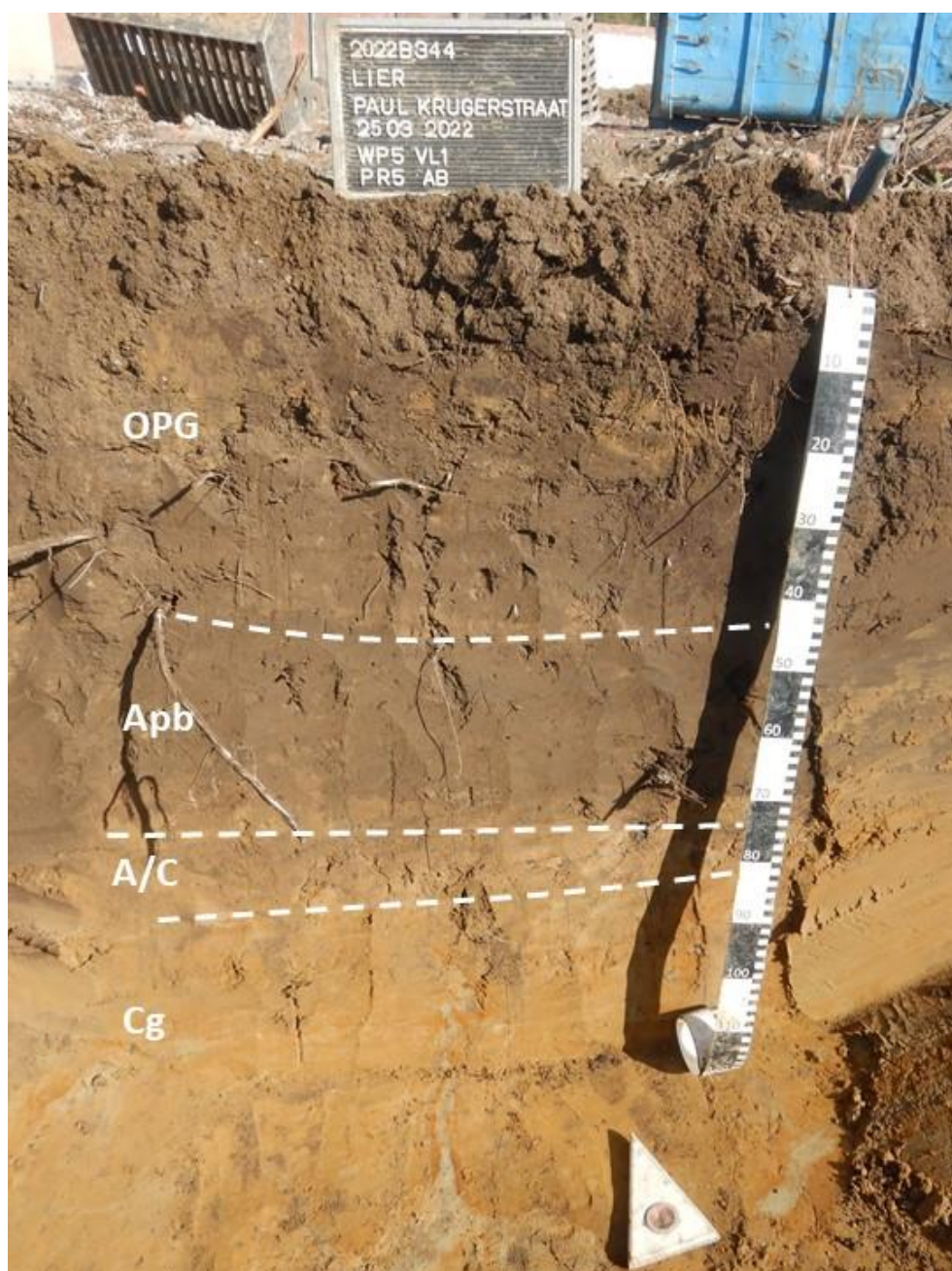
2.3.5 Assessment van de landschappelijke ligging

De site kent geen complexe verticale stratigrafie (Figuur 17). Er werden vijf bodemprofielen geregistreerd, die min of meer een gelijke bodemopbouw vertonen, met slechts enkele kleine onderlinge verschillen.

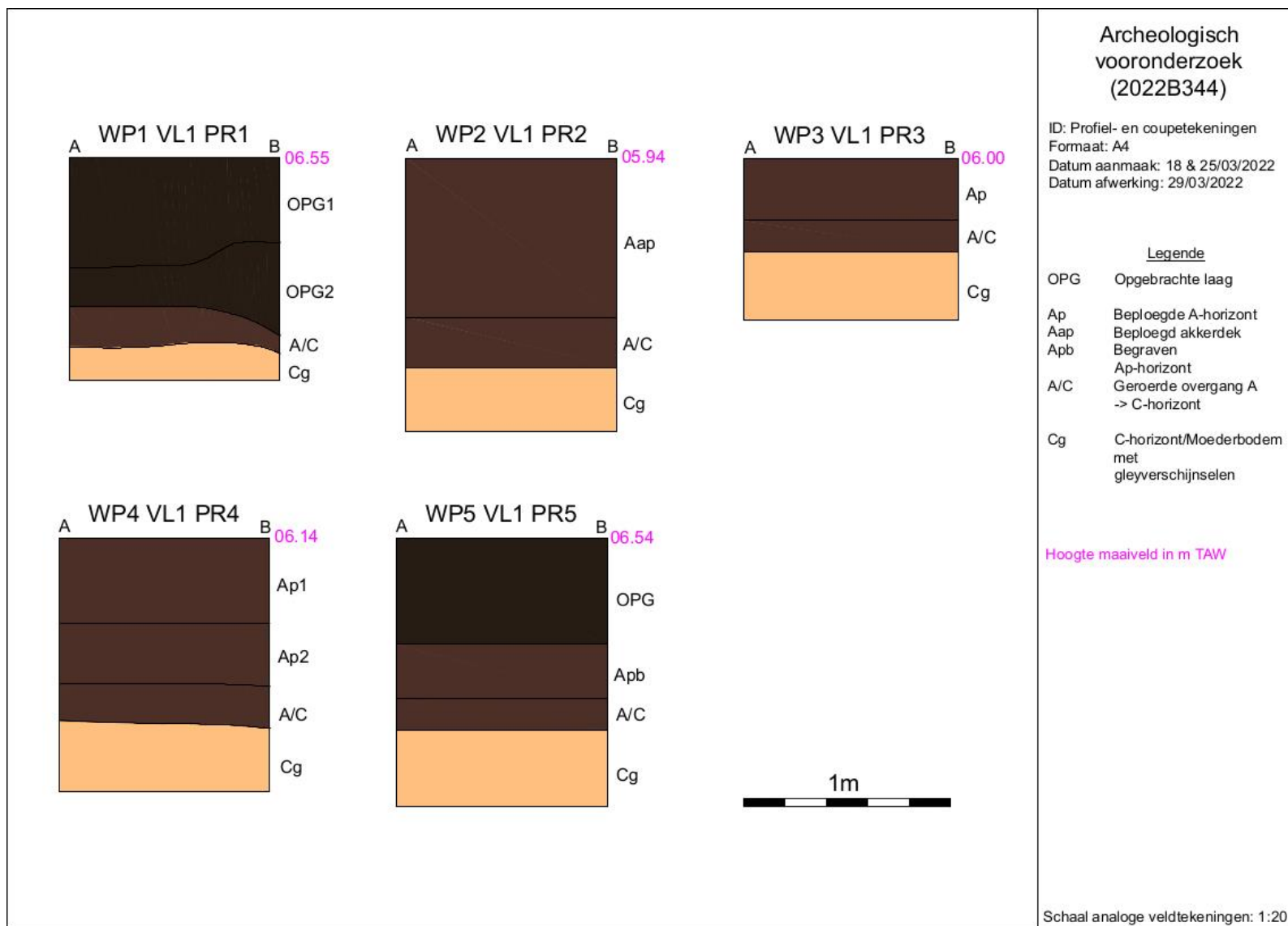
We hebben over het algemeen te maken met één tot twee ploeglagen (Ap-horizont) van ca. 45 tot 90 cm dik. Daaronder volgt een geroerde overgangslaag van de A naar de C horizon. Tot slot vangt de C horizon aan, die gleyverschijnselen vertoont. In profielen 1 en 5 is de oorspronkelijke ploeglaag afgegraven en vervangen door één tot twee opgebrachte lagen.

Figuur 15: Werkput 3, profiel 3 AB

Figuur 16: Werkput 5, profiel 5 AB

Figuur 17: Profiel- en coupetekeningen

2.3.6 Assessment van sporen

De site kent geen complexe verticale stratigrafie. De aangetroffen sporen worden per functionele categorie besproken. In totaal werden 35 sporen en één muur geregistreerd. De sporen omvatten één paalspoor, acht kuilen, vijf greppels, 19 verstoringen en twee natuurlijke sporen. De sporen bevonden zich op een diepte van gemiddeld ca. 45 tot 100 cm onder het maaiveld. De sporen komen verspreid over het terrein voor.

2.3.6.1 Paalsporen

Er werd één paalspoor vastgesteld tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het gaat om S6, een rond spoor met een donkerbruine gevlekte vulling. Het bevindt zich in het zuiden van het onderzoeksgebied. Omwille van de scherpe aflijning en de niet uitgeloopte vulling vermoeden we voor het spoor een datering in de nieuwe tot de nieuwste tijd.

Figuur 18: Paalspoor S6

2.3.6.2 Kuilen

Er werden ook verschillende kuilen aangetroffen tijdens het onderzoek. Ze zijn rechthoekig tot onregelmatig van vorm en hebben overwegend een donkere bruinrijze gevlekte vulling. Ze worden doorgaans gekenmerkt door een scherpe aflijning en een niet uitgeloopte vulling, wat maakt dat we ze in de nieuwe tot de nieuwste tijd dateren. S2 bevatte baksteeninclusies in de vulling.

Figuur 19: Kuil S17

S4 is een kuil die afwijkt van de andere kuilen omwille van zijn grijze tot lichtgrijze vulling. Verder heeft de kuil een onregelmatige vorm en bevatte hij een vondst die toelaat het spoor te dateren in de late middeleeuwen of mogelijk nog in de nieuwe tijd.

Figuur 20: Kuil S4

2.3.6.3 Greppels

S11, S16, S18, S19 en S32 zijn greppelfragmenten. Ze hebben overwegend een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Enkel S32 wijkt hiervan af met een oost-west oriëntatie. S11, S19 en S32 vallen samen met perceelsgrenzen, waardoor de greppels vermoedelijk te interpreteren zijn als perceelsgreppels. S11 en S19 maken waarschijnlijk deel uit van éénzelfde greppel. S16 en S18 vallen samen met een constructie die voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek gesloopt werd. Mogelijk zijn deze greppelfragmenten te verbinden aan de funderingssleuven van de gesloopte constructie.

Figuur 21: Greppel S32

Figuur 22: Greppel S18

2.3.6.4 Muur

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd ook nog één muur vastgesteld. Het gaat om een rechthoekige constructie die opgetrokken is in snelbouwstenen en die gemetst is met cementmortel. Dit laat toe het spoor te dateren in de nieuwste tijd. De constructie was mogelijk een beerput of waterkelder en stond eveneens in verband met een constructie die voorafgaand aan het terreinonderzoek gesloopt is.

Figuur 23: Muur M1

2.3.6.5 Verstoringen

De grootste groep sporen die aangetroffen is, is die van de verstoringen. Ze zijn sterk vertegenwoordigd en geven aan dat het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied reeds sterk aangetast is. Verschillende verstoringen bevatten bouwpuin in de vulling, zoals fragmenten baksteen en beton. Op basis van hun niet uitgeloopte vulling, scherpe aflijning en inclusies dateren we de verstoringen in de nieuwe tot de nieuwste tijd, met de nadruk op de nieuwste tijd.

Figuur 24: Verstoring S25

Figuur 25: Verstoring S33

2.3.6.6 Natuurlijke sporen

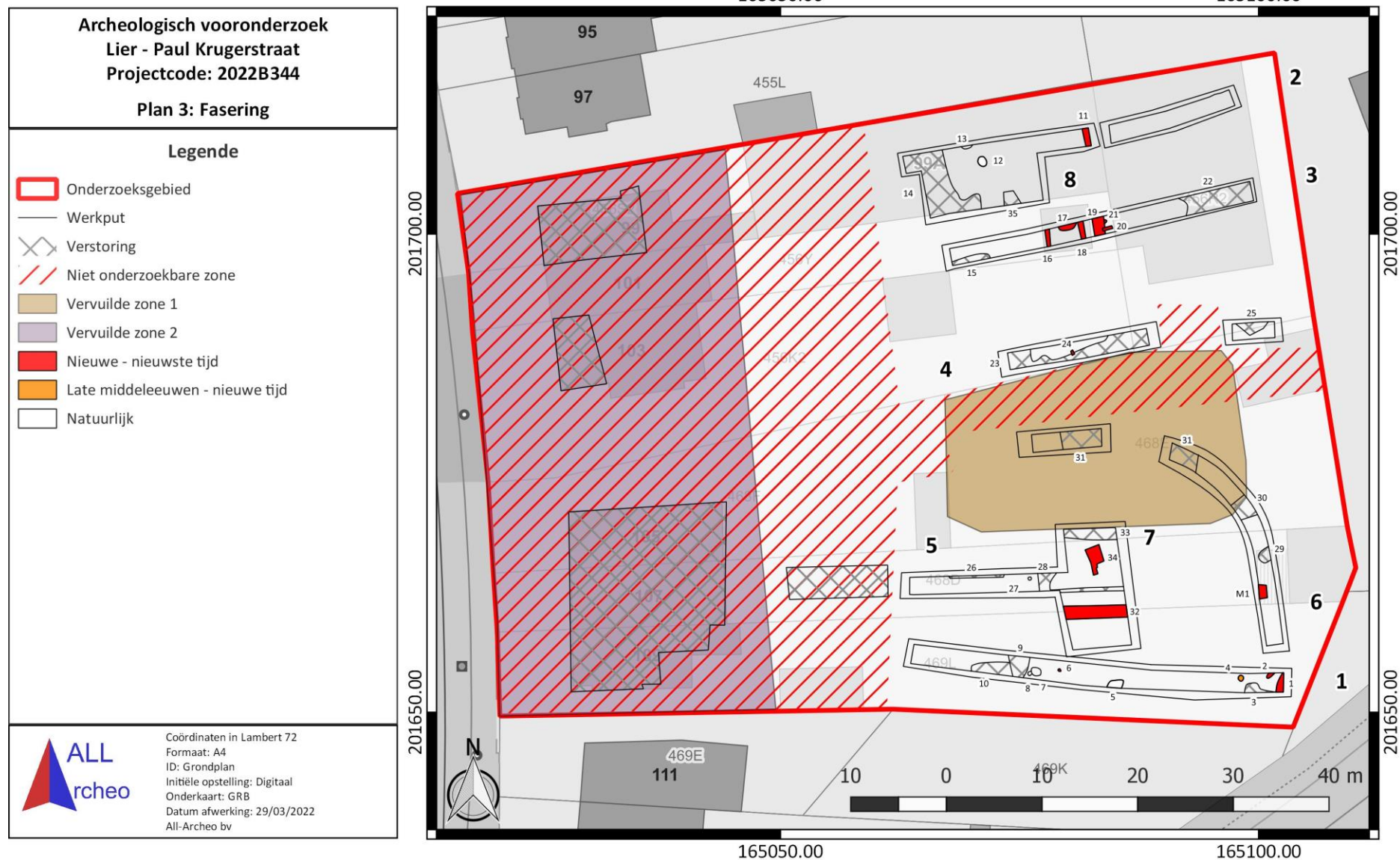
Tot slot werden S5 en S12 geïnterpreteerd als natuurlijke sporen.

Figuur 26: Natuurlijk spoor S5

Figuur 27: Natuurlijk spoor S12

Figuur 28: Fasering, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.7 Assessment van het onderzochte gebied

Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

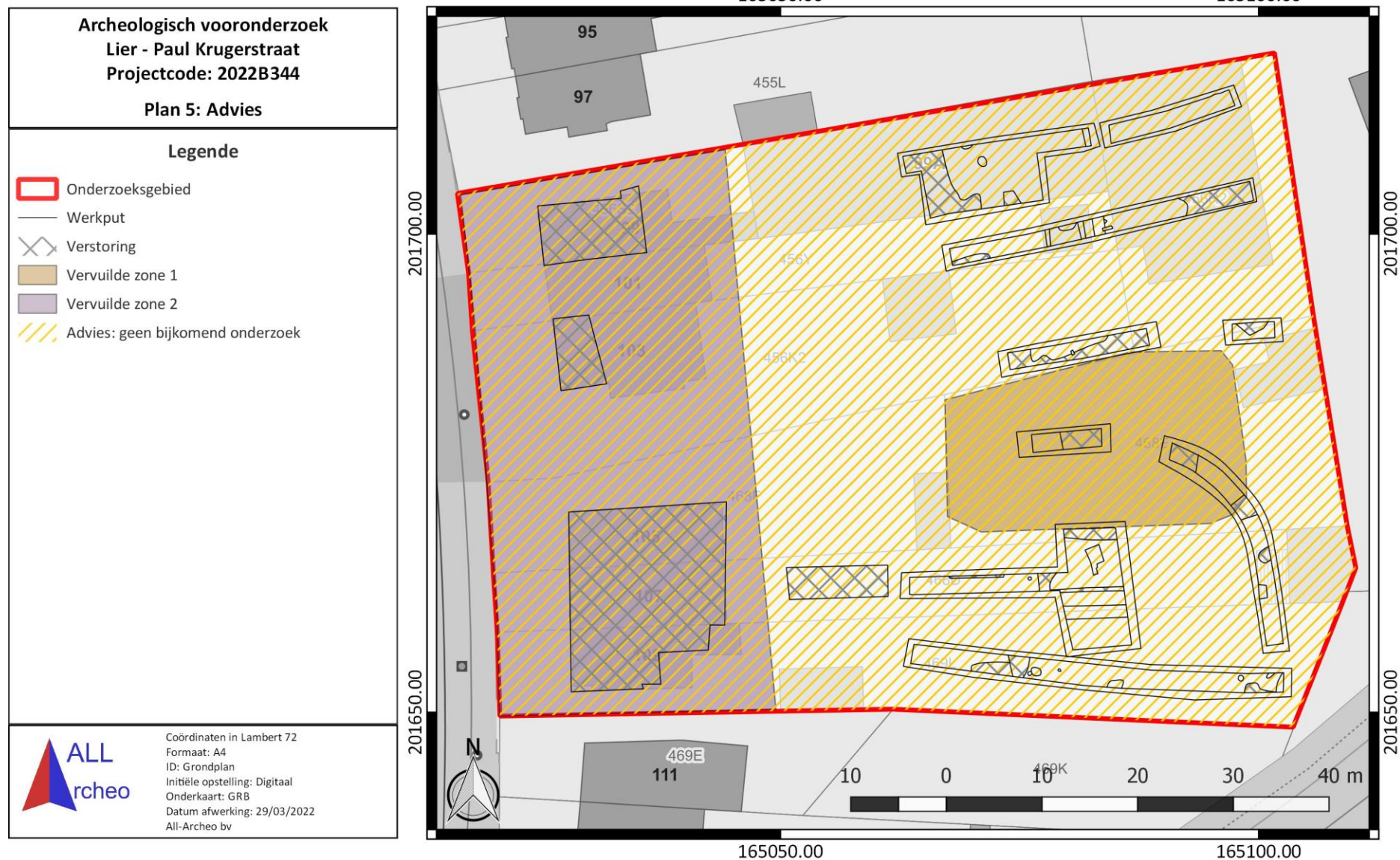
- Zijn er archeologische sporen bewaard en wat is de aard van deze sporen?
 - Verspreid over de proefsleuven werden verschillende archeologische sporen geregistreerd. Het gaat om een paalspoor, kuilen, greppels, verstoringen en natuurlijke sporen.
- Zijn er archeologische vondsten bewaard en wat is de aard van deze vondsten?
 - Slechts op één plaats werd een relevante vondst aangetroffen. Het gaat om een wandfragment Siegburg steengoed dat we dateren in de late middeleeuwen.
- Wat is de bewaringskwaliteit en gaafheid van de sporen?
 - De aanwezige sporen zijn goed bewaard gebleven. Dit is wellicht het gevolg van hun jonge datering.
- Zijn er archeologische structuren of spoorassociaties te herkennen?
 - Van één greppel werden twee greppelfragmenten geregistreerd. Het gaat om S11 en S19 die samen deel uitmaken van eenzelfde greppel.
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek?
 - Uit het proefsleuvenonderzoek besluiten we dat er geen waardevolle archeologische vindplaats op het terrein aanwezig is. Er wordt bijgevolg geen vervolgonderzoek geadviseerd en er zijn dus geen aandachtspunten.
- In welke periode(n) kunnen de sporen gedateerd worden?
 - De aangetroffen sporen dateren uit de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd, maar de nadruk ligt vooral op de nieuwste tijd.
- Zijn er kenmerken die wijzen op de aanwezigheid van permanente of tijdelijke nederzettingen in één of meerdere perioden en wat zijn die kenmerken?
 - Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een permanente of tijdelijke nederzetting.
- Zijn er elementen die wijzen op continuïteit of fasering van de nederzettingen of structuren?
 - Er zijn geen elementen vastgesteld die wijzen op continuïteit of fasering van structuren.
- Welke elementen uit het archeologisch ensemble dragen bij tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden of fasen?
 - De geregistreerde elementen uit het archeologisch ensemble maken duidelijk dat er sprake is van sporadische menselijke activiteiten op of rond het onderzoeksgebied vanaf de late middeleeuwen. Daarop wijst de vondst van een scherp Siegburg steengoed. Duidelijke structuren uit deze periode zijn echter niet vastgesteld. De meeste resten dateren uit de nieuwe tot de nieuwste tijd en houden verband met het landgebruik dat we kennen op basis van historische kaarten en luchtfoto's.
 - Het is nu duidelijk dat er geen sprake is van een waardevolle archeologische vindplaats binnen het onderzoeksgebied.

- Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning, ...)
 - We stelden inderdaad resten van landgebruik vast. De aanwezige ploeglagen wijzen op een gebruik van het terrein als akkerland voor het bebouwd werd. Verder zijn ook greppels aangetroffen die te interpreteren zijn als perceelsgreppels.
- Zijn er sporen van ambachtelijke/agrarische activiteit?
 - Voor de agrarische activiteiten verwijzen we opnieuw naar de vastgestelde ploeglagen. Daarbuiten zijn er geen aanwijzingen gevonden voor ambachtelijke of agrarische activiteiten.
- Strekken de sites zich uit over de grenzen van het onderzoeksgebied?
 - Er blijkt geen sprake van een waardevolle archeologische vindplaats.
- Hoe is de oorspronkelijke bodem opgebouwd en hoe is die in de loop van de tijd geëvolueerd (vorming van het akkerdek, erosie...)?
 - Binnen het onderzoeksgebied is sprake van één of meerdere ploeglagen die op de C horizon liggen. Er is dus uitsluitend sprake van een A-C bodemopbouw. Indien oudere natuurlijke aardkundige eenheden op het terrein aanwezig geweest zijn, zijn ze inmiddels door landbouwactiviteiten opgenomen in de ploeglaag.
- In welke mate is de bewaring van de sporen en vondsten aangetast en welke processen zijn hiervoor verantwoordelijk?
 - De aangetroffen sporen en vondsten kennen een goede bewaringstoestand. Wellicht is dit het gevolg van hun jonge datering.

2.3.8 Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek

Uit het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek blijkt dat in de te onderzoeken zone enkel archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwe tot de nieuwste tijd, met de nadruk op de laatste periode. Ze zijn te interpreteren als resten van recente bebouwing en van landindeling. Slechts één ouder spoor is te dateren in de late middeleeuwen of de nieuwe tijd. Het bevindt zich aan de rand van het onderzoeksgebied. Er werden geen sporen vastgesteld die gerelateerd zijn aan het spoor uit de late middeleeuwen of de nieuwe tijd.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek doen besluiten dat op het terrein geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Omwille van verschillende obstakels op het terrein was het niet mogelijk het programma van maatregelen uit te voeren zoals dat oorspronkelijk voorzien was. Vooral het oosten van het onderzoeksgebied kon grondig onderzocht worden. Het westen van het terrein was op het moment van het proefsleuvenonderzoek niet toegankelijk voor onderzoek. Wel stelden we in het westen van het terrein de aanwezigheid van verschillende diepe kelders vast, die het relevante archeologische niveau verstoord hebben. Verder stelden we tijdens het proefsleuvenonderzoek verschillende verstoringen op het terrein vast. De hoge graad aan geregistreerde verstoringen, verspreid over het volledige terrein en het ontbreken van aanwijzingen dat er zich een waardevolle archeologische vindplaats op het terrein bevindt, maken dat we de uitvoering van bijkomend archeologisch onderzoek op het terrein niet nuttig achten. Het potentieel op kennisvermeerdering is daarvoor te beperkt.

Figuur 29: Overzicht van de nodig geachte maatregelen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

3 Samenvatting

Bureauonderzoek gaf aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Het terrein kent een gunstige landschappelijke ligging. Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein werd een goed bewaard bodemarchief verwacht. Het was namelijk lang in gebruik als akkerland. Sinds de 20ste eeuw kende het terrein bebouwing. De impact van de 20ste-eeuwse bebouwing was onbekend, maar er werd van uitgegaan dat de bodem een dusdanige negatieve impact heeft gehad waardoor de kans op een steentijd artefactensite klein is. In de (ruimere) omgeving zijn archeologische vondsten gekend uit de ijzertijd, de Romeinse tijd, de vroege en de late middeleeuwen. Verder is het onderzoeksgebied net ten oosten van de historische kern van Lier gelegen. Om het potentieel op sporen te onderzoeken werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Het proefsleuvenonderzoek geeft aan dat binnen het onderzoeksgebied nagenoeg uitsluitend sporen uit de nieuwe en de nieuwste tijd aanwezig zijn, met de nadruk op de laatste periode. De aangetroffen sporen omvatten hoofdzakelijk kuilen en verstoringen. Eén spoor kent vermoedelijk een oudere datering in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. We dateerden het spoor op basis van een vondst. Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek vond hoofdzakelijk in het oosten van het terrein plaats. Het westen was op het moment van het proefsleuvenonderzoek niet toegankelijk voor onderzoek, maar we konden wel vaststellen dat hier verschillende kelders aanwezig zijn onder de voormalige bebouwing die het bodemarchief verstoord hebben. De hoge graad van verstoring die we voor het volledige onderzoeksgebied konden aantonen en het ontbreken van aanwijzingen dat een waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld is, maakt dat we adviseren dat er geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig is op het terrein. Het potentieel op kennisvermeerdering is daarvoor te laag.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Arckens, M./J. De Beenhouwer, 2020: *Archeologienota Lier – Paul Krugerstraat 99-109*, Wijnegem (Fodio rapport Folio 74).

Arckens, M./J. De Beenhouwer, 2020: Programma van maatregelen *Lier – Paul Krugerstraat 99-109*, Wijnegem (Fodio rapport Folio 74).

4.2 Websites

Cartesius (2022)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2022)
<https://CAI ID.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

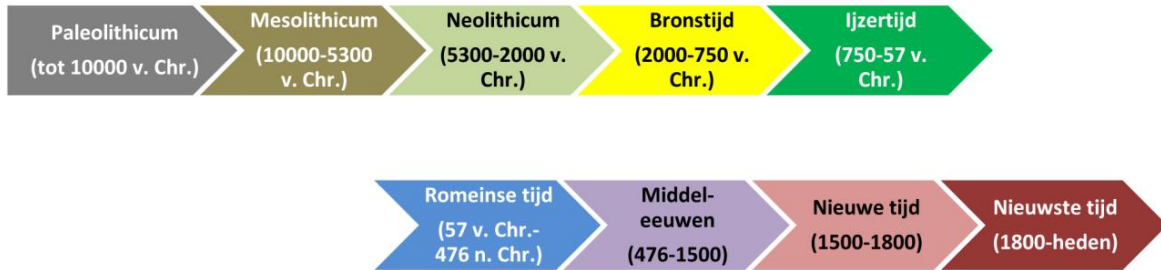
Geopunt Vlaanderen (2022)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

Plan-nummer	Onderwerp/type	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
P1	GRB	1:1	Digitaal	18/03/2022
P2	Topografische kaart	1:1	Digitaal	18/03/2022
P3	Plan bestaande toestand	1:1	Digitaal	18/03/2022
P4	Bouwplan	1:1	Digitaal	18/03/2022
P5	Bouwplan	1:1	Digitaal	18/03/2022
P6	Bouwplan	1:1	Digitaal	18/03/2022
P7	Oorspronkelijk sleuvenplan	1:1	Digitaal	04/11/2020
P8	Situering	1:1	Digitaal	29/03/2022
P9	Profielen en hoogtes	1:1	Digitaal	29/03/2022
P10	Allesporen en alle vondsten	1:1	Digitaal	29/03/2022
P11	Fasering	1:1	Digitaal	29/03/2022
P12	Advies	1:1	Digitaal	29/03/2022

5.3 Fotolijst

Fotolijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

ID	Type	Werk-put	Sector/vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F1	Werkfoto	/	/	/	/	/	Digitaal	25/03/2022
F2	Werkfoto	/	/	/	/	/	Digitaal	25/03/2022
F3	Werkfoto	/	/	/	/	/	Digitaal	25/03/2022
F4	Vondstfoto	1	/	1	V1	/	Digitaal	29/03/2022
F5	Profielfoto	3	/	1	PR3	AB	Digitaal	25/03/2022
F6	Profielfoto	5	/	1	PR5	AB	Digitaal	25/03/2022
F7	Spoorfoto	1	/	1	S6	/	Digitaal	18/03/2022
F8	Spoorfoto	3	/	1	S17	/	Digitaal	25/03/2022
F9	Spoorfoto	1	/	1	S4	/	Digitaal	18/03/2022
F10	Spoorfoto	7	/	1	S32	/	Digitaal	25/03/2022
F11	Spoorfoto	3	/	1	S18	/	Digitaal	25/03/2022
F12	Spoorfoto	6	/	1	M1	/	Digitaal	25/03/2022
F13	Spoorfoto	4	/	1	S25	/	Digitaal	25/03/2022
F14	Spoorfoto	7	/	1	S33	/	Digitaal	25/03/2022

ID	Type	Werk-put	Sector/vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F15	Spoorfoto	1	/	1	S5	/	Digitaal	18/03/2022
F16	Spoorfoto	8	/	1	S12	/	Digitaal	25/03/2022

5.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
T1	Profieltekeningen	PR1 AB, PR2 AB, PR3 AB, PR4 AB, PR5 AB	1:1	Digitaal	29/03/2022

5.5 Dagrapporten

Dagrapporten proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

Datum: 18/03/2022

Werkzaamheden: proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: Bij aankomst op het terrein bleek er onvoldoende ruimte om het proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Daarop werd terug huiswaarts gekeerd om een nieuwe datum voor het onderzoek vast te leggen. Op weg naar huis ontvingen we echter de eis van Jurgen Beyens om terug te keren naar het terrein en het proefsleuvenonderzoek aan te vatten. De sloopaannemer zou het terrein van oost naar west vrij maken. Dit gebeurde echter niet. Het enige dat we konden doen was 1 werkput aanleggen en registreren. Uiteindelijk is Jurgen Beyens zelf op het terrein gearriveerd en werd afgesproken om de rest van het onderzoek 1 week uit te stellen.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Diego Gyesbreghs (veldwerkleider), Jef Kennis (assistent-archeoloog)

Datum: 25/03/2022

Werkzaamheden: proefsleuvenonderzoek

Interpretaties: Bij aankomst op het terrein bleek enkel het oosten van het onderzoeksgebied deels vrij gemaakt van puin en verhardingen. Het proefsleuvenonderzoek werd zo goed en zo kwaad als het kon verder gezet. In het westen van het terrein lag echter nog zo veel puin dat we hier geen onderzoek konden verrichten. Wel konden we verschillende kelders registreren die onder de voormalige bebouwing aanwezig waren. De kelders bleken het relevante archeologische niveau verstoord te hebben. In het oosten van het terrein werden ook enkel verstoringen en sporen uit de nieuwe tot de nieuwste tijd vastgesteld. De aantasting van het bodemarchief blijkt groot op het terrein. Er werden geen relevante archeologische resten vastgesteld.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Natasja Reyns (veldwerkleider), Kasper Dupré (assistent-archeoloog)

5.6 Vondstenlijst

Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

Gebruikte afkortingen:

AW: aardewerk

VW: vaatwerk

LME: late middeleeuwen

Datum	Vondstnr.	Werkput	Sector	Vak/ kwadr./ coupe/ profiel	Spoor/ muur/ laag	Laag	Vlak	Inzamel-wijze	Maaswijdte	Categorie	Subcategorie	Soort	Vorm	Aantal fragmenten					Datering productie	Homogeniteit	Foto/ tekening/ plan	Opmerkingen
														RF	WF	BF	OF	MAI				
18/03 /2022	V1	1			S4		1	Vlak		AW	VW	Siegburg steengoed		1					LME	HOM	P10, F4	

5.7 Sporenlijst

Gebruikte afkortingen:

L: Licht D: Donker BEI: Beige BR: Bruin GR: Grijs BL: Blauw
OR: Oranje ZW: Zwart NT: Nieuwe tijd NST: Nieuwste tijd BST: Baksteen

Sporenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

Spoor-nr.	Werk-put	Sector	Vak/ kwadr / coupe/ profiel	Vlak	Tek. / plan	Vorm	Aard: Hom./ Het. Gevl. Gel.	Kleur	Textuur (compactheid/ samenstelling)	Inclusies: v/z - w/v - sp/br/brn soort	Biotur- batie G/W/V	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoorassociatie/spoorrelatie: Jonger dan/Ouder dan/Zelfde als	Vondstnrs./ staalnrs.	Opmerkingen	Datum
1	1			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR		ijzer	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				18/03/2022
2	1			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR		BST	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				18/03/2022
3	1			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)		BST	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				18/03/2022
4	1			1	P10	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	GR LGR		AW	Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT		V1		18/03/2022
5	1			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	GR BL (GE)			Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB				18/03/2022
6	1			1	P10	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR BR			Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NT-NST				18/03/2022
7	1			1	P10	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	LGR DBR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				18/03/2022
8	1			1	P10	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	LGR BR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				18/03/2022
9	1			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DGR BR		BST	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				18/03/2022
10	1			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR		beton	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				18/03/2022
11	2			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST				25/03/2022
12	2/8			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	NT-NST				25/03/2022
13	2/8			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR		Beton	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
14	2			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR		BST, beton	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
15	3			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
16	3			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR BR			Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST				25/03/2022
17	3			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				25/03/2022
18	3			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR BR			Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST				25/03/2022
19	3			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST				25/03/2022
20	3			1	P10	Rechthoek	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				25/03/2022
21	3			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				25/03/2022
22	3			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
23	4			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
24	4			1	P10	Afgeronde rechthoek	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				25/03/2022
25	4			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
26	5			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
27	5			1	P10	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
28	5/7			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
29	6			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
30	6			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
31	6			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR ZW			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
32	7			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Greppel	NT-NST				25/03/2022
33	7			1	P10	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (GE)			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022
34	7			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST				25/03/2022
35	8			1	P10	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR			Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT-NST				25/03/2022

5.8 Murenlijst

Gebruikte afkortingen:

L: Licht D: Donker BEI: Beige BR: Bruin GR: Grijs BL: Blauw
OR: Oranje ZW: Zwart NT: Nieuwe tijd NST: Nieuwste tijd BST: Baksteen

Murenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2022B344

Muurnr.	Werk-put	Sector	Vak/ kwadr/ coupe/ profiel	Vlak	Tek./ plan	Constructie (muur/vloer/gewelf/sokkel)	Materiaal (afm. In cm)	Afwerking	Bouwtechniek	Brokken	Mortel				kleur mortel	Interpretatie	Datering	Opmerkingen	Vondstnrs./ staalnrs.	Datum
M1	6			1		Muur	BST (snelbouwsteen), beton	28x15x15	Correct	Streks	Nee	CMO	Zeer	Hard	Geen	LGR	Beerput?	NST		25/03/2022